

Размисли и асоциации по книгата на Нонка Богомилова „Балканите: белязани пътища (1991 – 2016)“

Ралица Христова

Регионална библиотека „Ем. Попдимитров“ – гр. Кюстендил

ralita123@abv.bg

Балканите са удивително място – място, на което един ден живеем като приятели, а на другия се бием. Само миг ни дели от надеждата до омразата, от мира до войната, от миналото, което безжалостно се превръща в настояще и бъдеще... И ако някой е усетил балканската душа, това най-вероятно са хората, преживели от първо лице тази балканска палитра на контрасти и страсти.

Балканите са любов! И огън! Балканите са едно голямо, туптящо сърце, играещо ръченица, много извън пределите на географското понятие Балкани, в града на фламенкото – Мадрид. Балканите са крехка и леко носеща се по сивия тротоар жена, която играе ръченица сама, без партньор и все пак от изражението на лицето ѝ оставаш с впечатление, че с танца си предизвиква, надиграва се с някого или с нещо, невидимо за зрителите, известно само на нея... Зрителите стават все повече и повече, самотният танц на жената и нестинарското изражение на лицето ѝ сякаш ги привлича като магнит. А „тротоарният“ оркестър, неочаквано получил в тази чужда и непознаваща българската ръченица страна такова преизобилно внимание (и банкноти), продължава да свири и да свири... (есето „Българска ръченица в града на фламенкото“, с. 140).

Историята за Балканите е всъщност история за огромна любов, но и за война. Братоубийствена. Тя е бунт, който достига разума ти и го кара да се съпротивлява. Хората извън Балканския полуостров, включително и европейците, много трудно ни разбират поради спецификите на етнопсихологията и на взаимоотношенията помежду ни. Ние, на Балканите, изключително много си приличаме, но това поражда и конфликти, тъй като в другите народи понякога виждаме отрицателна проекция на самите себе си. Затова историята на Балканите е радост, но и физическо страдание, когато осъзнаем, че за добро или зло – ние сме тук – пием, пеем, играем ръченица, завръщаме се у дома, където, ако

имаме късмет и не сме много закъснели, срещаме баби, точно като баба Рада, която от ранна пролет до късна есен можеш да завариш с мотика в ръка да обработва малко парче земя (както е в есето „Завръщане в Кюстендил“). Та колко му е... едно парче земя? А колко страшно е, когато видиш това парче земя необработено... и съседното, и това срещу него... Стотици трудови женици като баба Рада вече ги няма. Балканите буренясват, буренясват домовете ни!

Но ето, че идва един добър автор, на който му хрумва да изтръгне бурените на забравата, защото „ако човек пише за всичко това, може би поне с мъничко ще удължи живота на отишлите си хора, на изсъхналите или отрязани дървета, на прецъфтелите липи, на някога пълните площади, на прекопаните и засадени парчета земя...“ (с. 159). И успява, защото те сякаш оживяват с плътен образ от страниците на книгата „Балканите: белязани пътища“, които Нонка Богомилова одухотворява и със свои стихове (с. 83-84):

Обичам да отивам там...

Обичам да отивам там,

откъдето другите са си заминали.

При пусти сиви плажове през есента

след лятото на шум и пъстроцветие.

При бивши градове-атракции,

напуснати от жители и от туристи

след хищна гостенка – война.

При тъжни остаряващи момчета

със спомени от палави жени.

При състояли се поети,

забравени от шумни почитатели...

Тогава те са само мои.

Тогава само аз съм тяхна.

Балканите наистина раждат такива истории, сладки като доматиите от градината на баба Рада, люти като ракия. И добре, че имаме автори като Нонка Богомилова, за да ни ги разкажат.

Богомилова, Н. 2020. Балканите – белязани пътища (1991 – 2016). София: Парадигма.

Есето-отзив е прочетено по време на представянето на книгата в Кюстендил, 18 август, 2022 г.